

O treime dintre consumatorii din România se afla în situația de saracie energetică

Fenomenul saraciei energetice în România s-a acutizat în contextul pandemiei și s-a ajuns în situația în care trei din zece gospodării (33,3%) se afla în saracie energetică, potrivit unei analize a Observatorului Român al Saraciei Energetice (ORSE), remisă, joi, AGERPRES.

Acești consumatori au ajuns în saracie energetică după ce au cheltuit peste 10% din venituri doar pentru plata facturilor la energie, în 2020, conform celor mai recente date statistice oficiale disponibile, procent în creștere față de anul precedent (27,4%).

Totodată, aproape două din zece gospodării (19%) suferă de ceea ce se numește "saracie energetică ascunsă", reducându-și mult consumul din cauza veniturilor mici, față de 16% în anul anterior.

În contextul suprapunerii crizei energetice peste cea pandemică, este de așteptat ca aceste procente să crească, de aceea e nevoie de măsuri nu doar pentru atenuarea efectelor, prin ajutoare sociale, ci care să contribuie, pe termen mediu și lung, la tratarea cauzelor, atrag atenția expertizii ORSE.

Analiza privind evoluția saraciei energetice a fost efectuată pe baza datelor cuprinse în Ancheta Bugetelor de Familie (ABF) 2020, realizată de Institutul Național de Statistică (INS). În absența unor date pentru 2021 sau 2022, încă nu poate fi estimat impactul pe care îl au creșterile prețurilor la energie din sezonul rece 2021-2022, dar nici efectul cumulat al măsurilor de plafonare și compensare a facturilor. De asemenea, nu poate fi cuantificat încă impactul războiului din Ucraina, care va deveni vizibil mai ales în sezonul rece 2022-2023.

"Datele statistice ne arată clar că tot mai mulți dintre concetățeni se confruntă cu saracia energetică, adică nu își permit să mențină temperaturi confortabile în locuințe, ori sunt nevoiți să renunțe la alte nevoi de bază, precum hrană, îmbrăcăminte sau medicamente, pentru a-și plăti facturile la energie. Cred că fiecare dintre noi cunoaște probabil pe cineva care se confruntă cu această situație nefericită, printre rudele noastre, prieteni, vecinii de la bloc sau consătenii noștri. Cu toții suntem parte din aceeași societate, așa că acești consumatori trebuie sprijiniți prin politici țintite, astfel încât să aibă acces la energie conform necesităților, un drept care ține de demnitatea umană până la urmă", a declarat Anca Sinea, vicepreședinte al Asociației Centrul pentru Studiul Democratiei și coordonatorul ORSE.

Radacinile saraciei energetice se afla în principal în veniturile mici și eficiența energetică slabă a clădirilor, dar și în lipsa accesului diversificat la resurse accesibile (în special în mediul rural, puternic dependent de lemn), așadar îmbunătățirea eficienței energetice la nivelul gospodăriilor și utilizarea sporită a energiei regenerabile prin instrumente țintite sunt principalele măsuri care pot contribui, pe termen mediu și lung, la atenuarea saraciei energetice în România.

Expertizii organizației arată că este nevoie de renovarea clădirilor atât în mediul urban, cât și în cel rural. Saracia energetică are cauze și manifestări diferite în mediul urban față de cel rural, iar aceste particularități trebuie avute în vedere în contextul programelor de reabilitare termică.

Cele mai multe locuințe din mediul urban (74,5%) sunt blocuri tip panel, multifamiliale, construite în perioada comunistă și ineficiente energetic. Chiar dacă locuințele din mediul urban sunt conectate cu precădere la rețeaua națională de gaz, iar încălzirea se realizează fie în sistem centralizat (în special în orașele mari), fie prin boilere pe gaz individuale, caracteristicile tehnice ale locuințelor multifamiliale (vechime, tip de material de construcție folosit, tip de ferestre sau alte izolații) pot exacerba vulnerabilitățile gospodăriilor, printr-un consum ridicat de energie și/sau printr-un mediu de trai nesănos (mușgai, infiltrații etc).

În mediul rural, 80% dintre gospodarii folosesc lemn pentru încălzire și nu au acces la alte surse sau forme de încălzire. Locuințele din mediul rural sunt construite cu precădere din materiale naturale (lemn, chirpici - 20% - și mai rar cărămidă). Deși astfel de gospodării ar putea fi vizate de măsuri de termoizolare cu produse derivate din cânepă sau lână de oaie, nu există în acest moment vreo intenție de a implementa astfel de politici adaptate pentru mediul rural, care să fie accesibile financiar de către gospodăriile cu venituri mici și medii.

În plus, tratarea săraciei energetice nu reprezintă un obiectiv clar formulat în niciun program guvernamental de reabilitare termică.

ORSE propune, de asemenea, înființarea unor ghisee unice la nivelul administrațiilor locale, care să ofere servicii integrate și accesibile pentru gospodăriile vulnerabile.

Expertii ORSE atrag atenția ca două probleme suplimentare îngreunează măsurarea și interpretarea săraciei energetice din perspectiva datelor: capacitatea administrativă redusă și lipsa de cooperare a celor care dețin date relevante. Așadar, este nevoie de instrumente mai bune de identificare a săraciei energetice, prin accesul la date și instrumente instituționale cât mai aproape de cetățean.

În concluzie, în România modalitatea cea mai importantă de abordare a săraciei energetice este alcătuită din măsuri sociale (ajutoarele de încălzire), dar sărăcia energetică nu este o temă care se pretează la o singură perspectivă de analiză, nici la un singur tip de tratament.

"Atât în situații de criză, cât și în cele normale, aceste măsuri nu sunt suficiente și nu rezolvă nici cauzele, nici simptomele fenomenului. Este important să integram temă săraciei energetice ca pe o temă transversală în politici, care să implice toți actorii relevanți", mai spun reprezentanții Observatorului.

Observatorul Român al Săraciei Energetice (ORSE) este un proiect inițiat de către Centrul pentru Studiul Democratiei, think-tank înființat în anul 2006 în cadrul Departamentului de Științe Politice, Facultatea de Științe Politice, Administrative și ale Comunicării, Universitatea "Babes-Bolyai" din Cluj, în cadrul căreia funcționează ca centru de cercetare acreditat